УДК 911.375

DOI: 10.34132/pard2020.10.04

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЗДЕГРАДОВАНОЇ ТЕРИТОРІЇ МІСТА ТА ЛОКАЛЬНИХ ПОТЕНЦІАЛІВ ДЛЯ ЇЇ РЕВІТАЛІЗАЦІЇ

Горблюк С. А., канд. наук з держ. упр., Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ, Україна.

У статті обґрунтовано сутність zdegradovanoї міської території, розглядаючи концентрацію на ній соціальних, економічних, просторових і екологічних негативних кризових явищ. Представлено матрицю визначення zdegradovanoї міської території та локальних потенціалів для її відновлення як методичний інструмент політики ревіталізації міста. Вона дає змогу проаналізувати та оцінити розвиток чотирьох ключових сфер міста: спільнота, економіка, простір і довкілля. У роботі запропоновано індикатори внутрішніх і зовнішніх чинників, які дозволяють встановити zdegradovanість території міста. Доведено, що при визначенні зони ревіталізації у межах zdegradovanoї міської території необхідно ідентифікувати локальні потенціали для її відновлення. При цьому, концентруючи ресурси на обмеженій території, суб'єктам міського врядування слід прагнути досягти мультиплікативного ефекту для сталого розвитку не лише zdegradovanoї території, а й міста в цілому.

Ключові слова: місто, ревіталізація міста, zdegradovana територія, зона ревіталізації, локальні потенціали міста.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На початку розроблення публічної політики ревіталізації міста ключове значення належить визначенню zdegradovanoї міської території. Незважаючи на загальне розуміння цього явища, поняття деградації

території має досить складний характер. Для суб'єктів міського врядування у цій сфері важливо застосовувати дієву методику, що призведе до прийняття вдалих рішень стосовно того, яка міська територія перебуває у стані деградації та її причини. Разом з тим, ревіталізація zdegradovanoї території має відбуватися на основі локальних потенціалів, насамперед, поліпшуючи життя тих мешканців, які перебувають у скрутних умовах.

В Україні ще не існує поширеної практики визначення zdegradovanostі міської території, що загалом гальмує процеси ревіталізації міст. Не приділено цьому питанню уваги в «Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр.», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695. Натомість успішне реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні має знайти своє продовження у розширенні спектру інноваційних інструментів регіональної та місцевої політики, у тому числі ревіталізації zdegradovaniх територій. У свою чергу останнє вимагає наукового обґрунтування методики її визначення та потенціалу для відновлення. У підсумку через активну політику ревіталізації міст можливо буде стримати міграцію міського економічно-активного населення, зменшити безробіття, суспільне виключення та подолати інші проблеми, які нині заважають сталому розвитку українських міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні засади управління містом розглядали в своїх працях вітчизняні науковці: М. Аверкіна, В. Бабаєв, О. Бобровська, О. Бойко-Бойчук, В. Вакуленко, Н. Гринчук, І. Дегтярьова, О. Карий, В. Куйбіда, В. Мамонова, В. Наконечний, С. Саханенко та ін. Утім питання zdegradovanostі міських територій і їхньої ревіталізації залишаються не розкритими у вітчизняній науці державного управління та галузі знань “Публічне управління та адміністрування”. Натомість широкого висвітлення різних аспектів ревіталізації міст забезпечено вченими сусідньої Польщі. Серед них слід виділити: В. Ваньковіча, М. Брикса, І. Міронович, Т. Осовіча, А. Ядах-Сепьоло, К. Янаса, В. Ярчевського. Аналіз досліджень цих та інших

науковців із порушених питань засвідчує певне фокусування на соціальних чинниках, які призвели до zdegradovanosti території, а також здебільшого просторових інструментах ревіталізації міст. Поза належною увагою наукової спільноти залишається питання розроблення універсальної методики визначення zdegradovanoї міської території, заснованої на ідентифікації внутрішніх і зовнішніх чинників, локальних потенціалів для її ревіталізації, що безпосередньо формує цілі цієї роботи.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) – обґрунтувати сутність zdegradovanoї міської території та запропонувати методику її визначення, розглядаючи внутрішні і зовнішні чинники, а також локальні потенціали для ревіталізації міста.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ревіталізація міста стосується лише тих територій, які не функціонують належним чином, перебуваючи під впливом деградації. Визначення її рівня ґрунтується на оцінці функціонування системи життєдіяльності та розвитку міста в цілому, а також детальної діагностики розвитку окремих міських районів. Визначення zdegradovanoї міської території відбувається з урахуванням показників розвитку міста чи регіону. Зокрема деградація окреслюється шляхом порівняння значень розвитку окремої території міста із відповідними середніми значеннями міських чи регіональних показників. При такому підході можна оцінити проблеми та кризові явища, які виникають у місті в його територіальному розрізі, а також порівняти внутрішньоміський ступінь поширення деградації.

Польські науковці І. Міронович та Т. Осовіч виділили чотири типи деградації території [10]:

- матеріальна деградація (незадовільний стан будівель та низьке технічне оснащення інфраструктури);
- функціональна деградація (порушення функціонування системи життєзабезпечення території, погіршення якості господарської діяльності);
- моральна деградація (негативний образ території у сприйнятті її мешканцями та прилеглими інституціями);

- просторова деградація (занепад або відсутність необхідних об'єктів у просторовій структурі території, наприклад публічних просторів і зелених зон).

При цьому слід розуміти тісний взаємозв'язок між наведеними типами деградації міської території. Так, матеріальна деградація впливає на сприйняття території, тим самим поглиблює моральну деградацію. Існують спільні причини виникнення функціональної та просторової деградації території. Матеріальна і функціональна деградації мають здебільшого економічні наслідки, моральна – соціальні наслідки, а просторова у значній мірі призводить до екологічних наслідків занепаду міської території.

У свою чергу польський урбаніст В. Ванькович зазначає про три види деградації території, залежно від їхньої сфери впливу [11]:

- просторова деградація (погіршення стану будівель та технічної інфраструктури призводить до створення зони соціального відчуження);
- соціальна деградація (маргіналізація та відторгнення локальної спільноти в нездеградованому просторі);
- просторова та соціальна деградації, які відбуваються одночасно.

Створення кризових зон характеризується певною логікою, відомою як «спіраль деградації» [5]. Найчастіше це починається зі змін у локальній економіці (наприклад, зупинення роботи великого підприємства в результаті зміни кон'юнктури ринку чи появи нових технологій). Мешканці, як правило з вищими матеріальними стандартами, залишають цю територію у пошуках нової роботи. Разом із відтоком населення на zdegradovanoї території знижується ділова активність у сфері торгівлі та послуг, падають ринкові ціни на нерухомість, існуючі будівлі повільно погіршуються, а активність локальної спільноти починає знижуватися. Незадовільне відчуття цінності території сприяє припливу людей із маргінальних верств населення, зростанню злочинності, вандалізму і, як наслідок, посиленню інших кризових явищ [8].

Процес ревіталізації міста, передусім, спрямований на протидію соціальним чинникам деградації території, адже в центрі відповідної

політики мають перебувати мешканці zdegradovanoї міської території, їхні проблеми. Соціальний занепад тісно пов'язаний з процесами депривації. Загалом це поняття стосується як окремих осіб чи соціальних груп, так і певної території. У випадку людей депривація є станом обмеженої здатності задовольняти соціальні потреби (особливо з точки зору житлових умов і рівня життя, зайнятості та доступу до різних видів послуг, включаючи освіту, культуру, охорону здоров'я тощо) [7, с. 69]. Соціальна депривація є просторовим явищем, оскільки концентрується на певній міській території. Як правило, вона поглиблюється, набираючи обертів, рухаючись за умовною спіраллю (рис.1).

Рис. 1. Механізм дії деприваційної спіралі щодо деградації території [7, с.91]

Таким чином, на zdegradovаній території спостерігається множинність пов'язаних та взаємообумовлених депривацій (безробіття, бідність, низький рівень послуг, злочинність, сегрегація тощо). З точки зору просторової концентрації це призводить

до їхнього взаємного посилення [1]. Тим самим багаторазова депривація спричиняє більш серйозні наслідки для території, ніж це могло б бути в результаті індивідуальних впливів [2]. З часом масштаби кризових явищ зростають, множинна депривація поглиблюється, формуючи негативні закономірності розвитку для наступних поколінь.

Негативні соціальні явища є ключовими елементами при діагностиці zdegradovanoї території. Політика ревіталізації міста спрямована на розвиток соціального капіталу та протидію соціальній ізоляції, яка проявляється у високих показниках бідності, рівня безробіття й злочинності, незадовільної якості та доступності публічних послуг тощо. Дослідження цих категорій дозволяє визначити територію концентрації негативних соціальних проблем. Проте для визначення zdegradovanoї території міста це є необхідною, але не єдиною умовою. Окрім негативних соціальних явищ також мають бути ідентифіковані на міській території кризові явища економічного, екологічного та просторового характерів. Zdegradovana міська територія включає в себе місця концентрації усіх цих проблем (рис. 2).

На практиці слід вважати zdegradovanoю міську територію, на якій діагностовано поєднання соціальних та інших кризових явищ. До них можуть належати:

- негативні економічні явища, які характеризуються низьким рівнем підприємництва та ділової активності, занепадом місцевої економіки, а також погіршенням інвестиційної привабливості території;

- негативні екологічні явища, визначені на основі перевищення стандартів якості навколишнього середовища, наявності несанкціонованих звалищ відходів, відсутності зелених насаджень тощо;

- негативні просторові явища, спричинені незадовільним станом об'єктів житлового фонду та технічної інфраструктури, громадського транспорту, прорахунками у містобудівному плануванні, відсутністю публічних просторів та ін.

Найчастіше проблема деградації сприймається на основі спостережень і так званих «поверхневих переконань». Мешканці

Рис. 2. Окреслення zdegradovanoї міської території з огляду на концентрацію соціальних, екологічних, економічних та просторових кризових явищ (авторська розробка).

міста легко виявляють «несприятливі райони» з негативним іміджем, який підтримується місцевими засобами масової інформації. Загальне окреслення проблемних районів міста зазвичай є виправданим, проте воно може бути й значно перебільшеним. Іноді це лише шкідливі стереотипи, які неможливо підтвердити насправді [4].

Тому при розробленні політики ревіталізації міста органи публічного управління повинні керуватися детальною діагностикою соціальних, економічних, просторових і екологічних кризових явищ розвитку територій міста. Визначення zdegradovanoї міської території та зони ревіталізації повинно бути обґрунтоване кількісними даними, доповненими результатами якісних досліджень [6, с. 13-19].

На рис. 3. представлена матриця внутрішніх і зовнішніх чинників визначення zdegradovanoї міської території та локальних потенціалів для її ревіталізації.

Для визначення zdegradovanoї міської території слід проводити діагностику чотирьох ключових сфер розвитку міста:

- спільнота (рівень розвитку соціального капіталу);
- економіка (рівень ділової активності);
- простір (стан функціонування інфраструктури);
- довкілля (стан навколишнього середовища).

У розрізі цих сфер необхідно проаналізувати внутрішні та зовнішні чинники, які спричинили до концентрації кризових явищ у місті. До внутрішніх належать чинники, які дають змогу описати фактичне становище на окремій міській території, а до зовнішніх – чинники, які пояснюють слабкі сторони та прорахунки міської політики, що призвели до деградації території. Натомість при виробленні політики ревіталізації міста варто опиратися на локальні потенціали відновлення території. Лише в разі їхнього виявлення є можливим формування відповідної публічної політики.

Кожен з цих напрямів потребує кількісного та якісного вимірювання. Нижче представлено переліки основних індикаторів деградації території за визначеними об'єктами публічного впливу, зокрема: внутрішні чинники (табл. 1), зовнішні чинники (табл. 2), а також індикатори локальних потенціалів ревіталізації zdegradovanoї міської території (табл. 3). Утім сукупність запропонованих індикаторів не є вичерпною. Вона може бути розширена з метою більш детального розкриття окремих аспектів функціонування міста.

Зовнішні чинники		Внутрішні чинники		Зовнішні чинники	
Локальні потенціали	Залучення громадянськості до врядування. Публічні послуги. Бюджетне фінансування соціальної сфери. Міграція.	Приріст та структура населення. Бідність. Доходи. Тривалість життя. Безробіття. Рівень освіти. Злочинність.	Забезпеченість житловою площею, торгівлею і послугами. Стан житлового фонду, технічної інфраструктури.	Просторове планування. Управління комунальною власністю. Транспортне сполучення. Інвестиції.	Локальні потенціали
	Активність мешканців та громадських організацій. Соціальна інфраструктура. Соціальний і людський капітали.	СПІЛЬНОТА	ПРОСТІР	Імідж території. Публічні простори. Об'єкти історико-культурної спадщини. Безпека в громадських місцях.	
	Локалізація природних ресурсів. Інвестиційна привабливість. Публічно-приватне партнерство. Самозайнятість.	ЕКОНОМІКА	ДОВКІЛЛЯ	Зелені зони. Споживання енергії. Стратегічна екологічна оцінка проєктів і програм. Просвітницька діяльність.	
	Умови для функціонування підприємництва. Капітальні інвестиції. Кооперація. Промоційна діяльність.	Підприємництво. Робочі місця. Види економічної діяльності. Продуктивність праці. Середня заробітна плата.	Якість повітря, води, ґрунтів. Рівень шуму. Озеленення території. Поводження з побутовими відходами.	Фінансування екологічних ініціатив, енергозбереження. Підтримка альтернативної енергетики.	
Зовнішні чинники		Внутрішні чинники		Зовнішні чинники	

Рис. 3. Матриця визначення zdegradovanoї міської території та потенціалу для її ревіталізації (розробка автора)

Таблиця 1

Індикатори деградації території міста (внутрішні чинники)

Об'єкт публічно- управлінського впливу	Індикатори
Спільнота	<p>Природний приріст населення</p> <p>Вікова та професійна структура населення</p> <p>Середня тривалість життя населення</p> <p>Кількість осіб із соціальними хворобами на 1000 мешканців</p> <p>Середній рівень доходів індивідуальних домогосподарств</p> <p>Кількість довготривалих безробітних на 1000 мешканців</p> <p>Кількість осіб, які отримують виплати соціальної допомоги на 1000 мешканців</p> <p>Кількість злочинів, правопорушень, випадків домашнього насилля на 1000 мешканців</p> <p>Кількість випускників, які не склали зовнішнє незалежне оцінювання на 100 випускників</p> <p>Середній бал документів про базову середню освіту</p>
Економіка	<p>Кількість суб'єктів підприємництва на 1000 мешканців</p> <p>Співвідношення кількості нових зареєстрованих суб'єктів підприємництва до знятих з реєстрації</p> <p>Співвідношення кількості створених нових робочих місць до ліквідованих</p> <p>Рівень продуктивності праці</p> <p>Темп зростання обсягів реалізованої продукції за видами економічної діяльності</p> <p>Рівень та співвідношення середньої заробітної плати штатних працівників жінок та чоловіків</p>
Простір	<p>Середня забезпеченість житловою площею на одну особу</p> <p>Рівень забезпеченості населення торгівлею і побутовими послугами</p> <p>Питома вага будівель, які мають незадовільні естетичні та санітарні умови, до загальної кількості</p> <p>Рівень енергоефективності житлового фонду</p> <p>Протяжність вуличного дорожнього покриття, освітлення</p>

продовження таблиці 1

Довкілля	Якість атмосферного повітря Якість та доступність питної води Рівень шуму Обсяг скидів забруднених стічних вод у водні об'єкти Вміст забруднюючих речовин у ґрунті Рівень озеленення території Рівень охоплення населення послугою з вивезення ТПВ Кількість стихійних звалищ відходів
----------	---

Діагностика внутрішніх чинників деградації міської території включає аналіз соціальних проблем (бідність, безробіття, низькі доходи та тривалість життя, незадовільні рівні освіти й охорони здоров'я, злочинність тощо); економічних проблем (занепад підприємництва, негативне співвідношення створених та ліквідованих робочих місць, низькі продуктивність праці та рівень середньої заробітної плати); просторові проблеми (незадовільні житлові умови, низька забезпеченість населення торгівлею та послугами, деградація технічної інфраструктури); екологічних проблем (незадовільна якість атмосферного повітря, питної води, ґрунтів, низький рівень озеленення території та наявність стихійних звалищ відходів).

Діагностика зовнішніх чинників деградації міської території ґрунтується на індикаторах оцінювання рівня управління містом та відповідних умов забезпечення життєдіяльності території. До них відносяться питання міграції, доступності та якості публічних послуг, рівня бюджетного фінансування об'єктів соціальної та технічної інфраструктури, зовнішнього інвестування підприємництва, налагоджених зв'язків у суспільстві та бізнесі, просторового планування, рівня транспортного та дорожнього сполучення окремої території з рештою міста, підтримки з місцевого бюджету екологічних проєктів тощо.

Таблиця 2

Індикатори деградації території міста (зовнішні чинники)

Об'єкт публічно- управлінського впливу	Індикатори
Спільнота	Доступність і якість публічних послуг у соціальній сфері Обсяг бюджетних інвестицій на соціальні проекти Рівень участі населення у партисипативному бюджетуванні Кількість реалізованих місцевих ініціатив за підтримки міських органів влади та бізнесу Рівень внутрішньої і зовнішньої міграції Рівень фінансування об'єктів бюджетної сфери
Економіка	Обсяг фінансової підтримки з місцевого бюджету проектів суб'єктів малого підприємництва Обсяги капітальних інвестицій за видами економічної діяльності Кількість налагоджених коопераційних зв'язків у бізнесі Кількість проведених форумів, виставок, ярмарків, на яких позиціонувалася місцева продукція
Простір	Якість просторового планування, адміністративних послуг Кількість об'єктів комунальної інфраструктури, на яких проведені капітальні ремонти та/або реконструкція Рівень транспортного та дорожнього сполучення Обсяг коштів, спрямований на відновлення, збереження та розвиток об'єктів історико-культурної спадщини Питома вага коштів місцевого бюджету, спрямована на благоустрій території

продовження таблиці 2

Довкілля	<p>Обсяг фінансової підтримки з місцевого бюджету проєктів громадських екологічних ініціатив</p> <p>Обсяг інвестицій, залучених у сферу поводження з побутовими відходами</p> <p>Кількість об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, які отримали фінансову підтримку з місцевого бюджету на впровадження енергоефективних заходів</p> <p>Обсяг бюджетних коштів, спрямований на підтримку розвитку альтернативної енергетики</p>
----------	--

Таблиця 3

Індикатори локальних потенціалів ревіталізації zdegradovanoї міської території

Об'єкт публічно-управлінського впливу	Індикатори
Спільнота	<p>Кількість активних громадян і громадських організацій, які беруть участь у суспільному житті</p> <p>Кількість зареєстрованих громадських організацій на 1000 мешканців</p> <p>Кількість та рівень оснащення об'єктів соціальної інфраструктури (загальноосвітні й дошкільні навчальні заклади, лікарні, спортивні майданчики тощо)</p> <p>Рівень довіри всередині населення та до публічних інституцій</p> <p>Явка на місцевих виборах</p> <p>Питома вага населення із вищою та професійно-технічною освітою</p> <p>Кількість осіб, які продовжують здобувати вищу та професійно-технічну освіту після закінчення школи, на 100 випускників</p>

продовження таблиці 3

Економіка	Рівень локалізації на території природних ресурсів Кількість інвестиційно-привабливих об'єктів Рівень публічно-приватного партнерства в економіці Кількість самозайнятих осіб на 1000 мешканців Кількість об'єктів інфраструктури підтримки підприємництва Кількість реалізованих проєктів у сфері креативних індустрій Обсяг податкових надходжень від суб'єктів господарювання території
Простір	Рівень сприйняття та іміджу території Кількість публічних просторів і рекреаційних зон Кількість об'єктів історико-культурної спадщини Питома вага загальної житлової площі, обладнаної водопроводом, каналізацією, опаленням, газом, гарячим водопостачанням Рівень забезпечення безпеки на вулицях, дорогах та у громадських місцях
Довкілля	Площа зелених зон Питома вага споживання альтернативної енергії в загальному енергобалансі Кількість ліквідованих несанкціонованих сміттєзвалищ Міські програми та плани щодо яких проведено стратегічну екологічну оцінку Кількість просвітницьких заходів з питань охорони довкілля

Після визначення zdegradovanoї міської території, базуючись на внутрішніх та зовнішніх чинниках, необхідно діагностувати локальні потенціали ревіталізації стосовно спільноти, економіки, простору та екології. Потенціал спільноти полягає у активності громадян і громадських організацій, мешканцях з вищою освітою та її здобувачів, стану об'єктів соціальної інфраструктури тощо. Економічний потенціал zdegradovanoї міської території залежить від рівня локалізації на ній природних ресурсів, наявності інвестиційно-привабливих об'єктів, можливостей для розвитку підприємництва, публічно-приватного партнерства. Рівень

сприйняття території, публічні простори, об'єкти історико-культурної спадщини, стан житлового фонду, безпека на вулицях й у громадських місцях характеризують просторовий потенціал території. У сфері довкілля варто звернути увагу на площу зелених зон, питому вагу споживання альтернативної енергії в загальному енергобалансі, поводження з побутовими відходами, досвід упровадження стратегічної екологічної оцінки та просвітницьких заходів. При цьому цілі ревіталізації міста спонукають до пошуку синергії між природними процесами та діяльністю людей, які хочуть змінити цей простір [9].

Здеградована територія може охоплювати навіть значну територію міста за умови концентрації різних негативних соціальних, економічних, просторових і екологічних явищ. Утім дослідження свідчать, що охоплення занадто великої міської території заходами ревіталізації знижує їхню ефективність, оскільки надто розпорошує ресурси [3, с. 21-28]. Зона ревіталізації має стосуватися тієї zdeградованої міської території, на якій локальні потенціали відновлення можуть забезпечити швидкий вихід території із кризи та передумови для її сталого розвитку. При розробленні матриці визначення zdeградованої міської території та потенціалу для її ревіталізації важливим є кожен елемент. Проте локальні потенціали соціального, економічного, просторового та екологічного спрямування можуть мати вирішальний вплив на масштаби ревіталізації. Разом з тим, світова практика свідчить про необхідність залучення фінансових та інших ресурсів усього міста, а також із зовнішніх джерел на цілі ревіталізації, що в підсумку є запорукою реалізації більш успішної міської політики.

Висновки. Отже, zdeградована міська територія – це територія міста, яка перебуває у кризовому стані через концентрацію на ній соціальних, економічних, просторових і екологічних негативних явищ. У процесі діагностики zdeградованої території слід, насамперед, окреслити територію концентрації негативних соціальних проблем, при цьому звернути увагу на дію деприваційної спіралі, наслідком якої є погіршена здатність мешканців задовольняти свої соціальні потреби. Доведено, що до соціального занепаду території

міста призводять економічні, просторові чи екологічні причини. Їхнє встановлення дає змогу засвідчитись у деградації міської території та, в підсумку, визначити її площу.

З цієї метою у роботі представлена матриця визначення zdegradovanoї міської території та локальних потенціалів для її відновлення як методичний інструмент політики ревіталізації міста. Матриця передбачає аналіз та оцінку індикаторів розвитку чотирьох ключових сфер міста: спільнота (соціальний капітал), економіка (ділова активність), простір (інфраструктура) та довкілля (природокористування). За кожною з них діагностуються:

1) внутрішні чинники деградації міської території (бідність, безробіття, незадовільний рівень життя, у тому числі житлові умови; недостатній рівень освіти та медицини, злочинність, низький ділова активність і продуктивність праці, деградація технічної інфраструктури, екологічні проблеми тощо);

2) зовнішні чинники деградації міської території (неефективна міська політика територіального розвитку, низька якість та доступність публічних послуг, недостатній рівень бюджетного фінансування соціальної та технічної інфраструктури, зовнішнього інвестування підприємництва, відсутня фінансова підтримка проєктів природокористування та ін.);

3) локальні потенціали для ревіталізації zdegradovanoї території (активність громадян і громадських організацій, рівень людського та соціального капіталів; локалізація ресурсів на території, інвестиційно-привабливі об'єкти, зокрема історико-культурної спадщини; публічні простори, зелені зони тощо).

При визначенні зони ревіталізації у межах zdegradovanoї міської території необхідно чітко усвідомити за рахунок яких ендегенних чинників, що відображають потенціал zdegradovanoї території, вдасться забезпечити її відродження, поліпшуючи при цьому внутрішнє становище і зовнішні умови. Розмежування zdegradovanoї території і зони ревіталізації має відбуватися на основі можливої концентрації ресурсів та синергії дій. Таким чином суб'єктам міського врядування слід прагнути досягти мультиплікативного ефекту для сталого розвитку не лише zdegradovanoї території, а й міста в цілому.

Недостатня наукова розробленість зазначених проблем та необхідність формування методологічних засад вироблення відповідної політики зумовлюють потребу в подальшому дослідженні ревіталізації міст, зокрема встановленні інструментів забезпечення сталого розвитку в процесі відродження територій.

Стаття надійшла до редакції: 20.09.20

METHODS FOR DETERMINING THE DEGRADED TERRITORY OF THE CITY AND LOCAL POTENTIALS FOR ITS REVITALIZATION

Serhii Horbliuk, Candidate of Sciences in Public Administration (PhD), Doctoral Student, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, Kyiv, Ukraine.

The article substantiates the essence of the degraded urban area, considering the concentration of social, economic, spatial and environmental negative crisis phenomena on it. Urban degradation is defined by comparing the values of development of a particular area of the city with the corresponding average values of urban or regional indicators.

The matrix of definition for the degraded city territory and local potentials for its restoration as a methodical tool of policy of the city revitalization is presented. The matrix provides analysis and assessment of development indicators of four key areas in the city: community (social capital), economy (business activity), space (infrastructure) and environment (nature management). Each of them is diagnosed with:

1) *internal factors of urban degradation (poverty, unemployment, unsatisfactory standard of living, including living conditions; insufficient level of education and medicine, crime, low business activity and productivity, degradation of technical infrastructure, environmental problems, etc.);*

2) *external factors of urban degradation (inefficient urban policy of territorial development, low quality and availability of public services, insufficient level of budget funding for social and technical infrastructure, foreign investment in entrepreneurship, lack of financial support for nature projects, etc.);*

3) *local potentials for revitalization of degraded territory (activity of citizens and public organizations, level of human and social capital; localization of resources on the territory, investment-attractive objects, in particular historical and cultural heritage; public spaces, green zones, etc.).*

It is proved that when determining the revitalization zone within the degraded urban area, it is necessary to clearly understand due to which endogenous factors it will be possible to ensure its revival. The differentiation of the degraded area and the revitalization zone should be based on the possible concentration of resources and synergy of actions.

Keywords: *city, urban revitalization, degraded territory, revitalization zone, local potentials of city.*

Received: 20.09.20

References

1. Cullingworth, J.B. (2012). Problems of an Urban Society: The social framework of planning. Routledge [in English].
2. Donnison, D. (1974). Policies for priority areas. *Journal of Social Policy*, 3(2), 127-135 [in English].
3. Franke, T., Strauss, W.C.H., Reimann, B., & Beckmann, K.J. (2007). Integrated Urban Development – A Prerequisite for Urban Sustainability in Europe. German Institute of Urban Affairs, Berlin [in English].
4. Herbert, D.T. (1982). The geography of urban crime. London: Longman [in English].
5. Herbst, K. (2008). Społeczny sens rewitalizacji. Fundacja Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Warszawa [in Polish].
6. Jadach-Sepiolo, A., Jeżak, J., & Kłosowski, W. (2015). Od obszaru

zdegradowanego do obszaru rewitalizacji. Instytut Rozwoju Miast na zlecenie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa [in Polish].

7. Janas, K., Jarczewski, W., & Wańkowicz, W. (2010). Model rewitalizacji miast. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Rozwoju Miast, 164 [in Polish].

8. Majorek, A. (2018). Wykorzystanie technik GIS do wyznaczania obszarów kryzysowych na przykładzie miasta Żywiec. *Space–Society–Economy*, (24), 45-57 [in Polish].

9. Minot, D. (2001). Le projet de territoire. Elaboration et conduite partagées d'un projet de territoire. Bergerie Nationale [in French].

10. Mironowicz, I., & Ossowicz, T. (2005). Metodologia badania degradacji obszarów o funkcjach metropolitalnych. *Biuletyn PAN. Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju*, 223 [in Polish].

11. Wańkowicz, W. (2011). Rewitalizacja i planowanie przestrzenne stref społecznie wykluczonych. *Poradnik*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków [in Polish].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Горблюк Сергій Анатолійович: Національна академія державного управління при Президентові України, вул. А. Цедіка, 20, м. Київ, 03057, Україна.

Serhii Horbliuk: National Academy for Public Administration under the President of Ukraine, 20, Anton Tsedyk St., Kyiv, 03057, Ukraine.

ORCID.ORG/ 0000-0002-5031-2497

E-mail: s.horbliuk@academy.gov.ua

"This research was supported by the International Visegrad Fund within the scope of the Visegrad Scholarship Program in the academic year 2020/2021, Slovak Republic".